

APPENDIX A.

Text A in the Cape Archives adds the following :

In order the better to distinguish in what follows, those nations which are mentioned in this account, it will be serviceable to make them known by name beforehand and to indicate in which districts, along and in the neighbourhood of the Great River, they live. Amongst these the following six separate peoples come foremost, namely :—

1. The Great Namacquas, living north of the river right up to the sea coast. Of these one finds eight or nine kraals called Sambdama, Camingo, Thabobé, Thaykoa and still others, each of which has its special captain, yet all of them are under the Theykao or Great Captain's Kraal, which is 17 or 18 days journey from the Comp.^s wagon drift. Although among the subordinate kraals there are some, especially the Sambdama and those who live near the sea, who show little obedience to their chief (yes, they even wage war against him and rob him of his cattle), yet he, however, is much feared by the others so that none of them dares to venture to speak any evil of him. He exercises unlimited sway without binding himself to any customary laws. Thus even the old custom amongst the Hottentots that cousins do not marry has been abolished among them by him. He, first of them all, and contrary to this custom, has taken to himself to wife one so closely related. He also levies tribute on his people, so that if he becomes impoverished each of his subject Captains must supply four heifers and an

ox. The payment received by each of his soldiers in trading is brought to him and from each a short piece of tobacco, two or three inches in length, is subtracted.

2. Eynicquas, also north of the Great River, eastward fifteen or twenty days journey from the Comp.^s wagon drift, living above the great waterfall where they occupy islands in the river as well as across it, as far as the Gysicquas. They also have several kraals, by name the Namnycquas, Thouqua, Aukoucqua and still others.

3. Koracquas, sojourning north of the river where it turns south-eastward, partly also to the south of it. They compose several large kraals usually called Kouringais, also Husingais, and still others which are again divided into minor kraals, although they together form the Great Koracquas Nation. This nation is much at variance so that they war against and rob one another.

4. Blicquas, living northward four days journey from the south-easterly turn of the river across an extensive plain which is entirely waterless in the dry season. This makes trading between this mild and ingenious nation and the other nations very difficult. Belonging to them also, as a separate branch, are the Gysiquas, who live north of the river between the Eynicquas and Koracquas. They are called Gysicquas or Twin-kraal because they and the Blicquas come over and live with one another reciprocally in batches. Annually in the rainy season this head nation of Blicquas brings over to the other adjoining tribes iron and copper beads, ear and arm rings, assegais, axes, awls, knives with strange carvings on ivory handles, spoons made of ivory and of rhinoceros horn and black ebony, wooden vessels, tobacco, kaffir corn, artistically

decorated calabashes and skins of the hartebeest and other articles, to exchange them for cattle.

5. Damroquas, living very far away northward between the Great Namacquas and the Blicquas. Another great river takes its course, according to report, through this district. It was told me that these people are smaller in stature than the Blicquas and black as Kaffirs, having pock marks and incisions on their faces. They are treated very affably by the Namacquas from fear only of the magic arts which are ascribed to them.

All these nations are recognisably distinct in habiliments, speech, stature or countenance and remain permanently in certain definite districts.

On the contrary the 6th nation, commonly called Tkaboek by the Hottentots, roam about everywhere like people who are poor, and keep in the scrub and wilderness (and are therefore known to the inhabitants by the name Bosjesmans). Of these there are some who dwell amongst the Hottentots and are employed in all kinds of service by the latter, especially as hirelings in time of war. These commonly remain attached to the nation amongst which they have gone to live. When no war is being waged they receive as payment some gifts of flesh and other food, but in war time they share in the booty. This supplies them with one or two head of cattle, though principally they make their livelihood by hunting rhinoceroses, sea-cows or other game, fish from the river, and partly by robbing cattle from other Hottentots among whom they do not live. Other [Bosjesmans] who have no fixed abode amongst the Hottentots are very shy of people and murderous. They live mostly in the mountains, scrub and deserts where they subsist on snakes, lizards, mice and still more extraordinary foods from which the other Tkaboeks

abstain. Amongst this nation, very small of stature and commonly whiter than the others, one often finds women and children with ruddy cheeks, but the great poverty they must endure causes emaciation, and the women amongst them have scarcely greater bosoms than the men. The Hottentots, through the influence of climate and their mode of living, are so violent in their natural passions that they gratify them even at the risk of life (this explains the polygamy amongst them), so that some have as many as six wives or as many as they can support. *A. page 5—7.*

Die volgende korter passasies uit A, nog nie aangehaal in die voetnote, kom ook nie in H. voor nie :

A. p. 17. De Namacqua in teegendeel veele bokken bezittende die kort hairig en klyn zyn, eeten het vleesch niet dog gebruyken de vellen tot losse schille [*sic*] en beminne de melk. (*Sien bl. 30, r. 1.*)

A. p. 19. De Blicqua hebbe ook het gebruyk om hunne Wyven de Sonderlinge klappen waervan deselve gelyk andere Hottentots wyven voorsien syn, met eene ordinaire mess weg te snyden en te ontnemen, dog hier over werde sy door de andere Natjen bespot, sowel als over de gewoonte, die onder hun herscht [*sic*] dat namentlyk de Mans aan vreemde rysende Perzoonen eene hunne(r) Wyven tot gebruyk overgeeft en de kindere die daarvan voortkoomen eeven als hunne Eygene beminne en opbringen, dit geschiet egter alleen met oog merk om de Populatje te vergrooten. (*Sien bl. 82.*)

A. p. 45. Behalven de kunst om het wild in de Kaisi of Wildgaten te vangen hier bowen reeds gemeld hebbende de Bosjesmans en met deeze ook de andere natien het gebruyk om door een groote meenigte het wild in een kring te sluyten en met het werpen van assegaayen te dooden. Maar de wilde paarden, Quaggas, Harten en ander snel loopend Wild treffen zy met hunne pylen of met Harpoenen, deeze Harpoenen zyn onvertiftige pylen. (*Sien bl. 48.*)

A. p. 45. Dood uyt gestrekt leggende nam ik om dit dier [nl. kameelperd, sien bl. 186] te meeten by gebrek van een maatstok de breete van de hand met de uytstekende duym voor een halve voet en dus de punten der duymen van beide handen te zamen gevoegd voor een heele voet.

A. p. 46—7. By de Hottentotten zyn geen toepasselijke straffen op de misdaden die zy bedryven bekend, maar daar op volgt de wraak van de geene die zig beleedigd vind, waar in, wanneer zulks door imand van een andere kraal of Natie is gepleegd, de kraal of Natie van den beleedigde deel neemt; hier uyt en uyt de twist van de Erf op volging, indien de meede Erfgenaamen onder andere kraalen gehoorende zig in de bedeeling verkort agten of ook wanneer men van elkanderen Vee heeft geroofd, ontstaan hunne oorlogen die volgens het onderschyden wraakzugtig character van deeze menschen dikwils met een onversoenlyken bitterheid tot in het nageslagt werd vervolgt zo dat geen tyd nog geheugen de beleediging uyt wisschen kan; zy trekken nooyt opentlyk te velde maar gaan in een bende uyt en be-loeren het Vee van den Vyand om hem het zelve te ontrooven, wanneer zy dan agter na geset, agter haald

en aangevallen werden, bestryden zy malkanderen hevig; deeze stryd geduurd somtyds wel ses daagen agter een, alleen door de duysterheid van de nagt afgebroken werdende, waar van zy zig egter bedienen om ware het mogelyk den Vyand afbreuk te doen of eenige van dezelve aan de kant van de Revier of andersints te overvallen en door het vlugten in de Revier te doen verdrinken of op eeniger [be] wyze te dooden; wanneer zy hunne pylen afschieten fluyten zy onophoudelyk en sprengen met eene byna zittende gestalte heen en weeder om de pylen der Vyanden daar zy steeds agt op slaan te ontwyken, of met de karossen die los over de linker schouder en arm hangen, af te keeren, zynde de sodanige het meest in den stryd geacht, die de pylen der Vyand het best verydelen en dus de grootste vaardigheid betoonen kunnen.

De gene die ten stryde trekken zyn de armsten van het volk aangemoedigd door den buyt, waarom de Bosjesmans ook de andere Natien dienen en hunnen bystand betoonen, blyvende de anderen die veel Vee bezitten en daarom ryk genaemt worden aan de kraal om op het Vee te waaken waarop degeene der vyanden die zig buyten de stryd bevinden niet nalaaten te loeren; zy hebben verschansingen van Buffels Vellen aan twee op staande houten geopend en gehegt, deeze verschansingen werden door twee gewapende mannen vervoerd daar zy het begeeren en dienen om hun telkens daar agter te verschuylen als zy hunne pylen afgeschooten hebben, ook maaken zy gebruyk van heuwels en kliphoogtens om teegen de vyanden gedekt te zyn.

Als zy ten stryden trekken besweeren hun de Tovenars en oude Toveresse en zy voeren een houtje van den Tovenaar met zig op de boorst, een *zoo itge*

geheeten om hun zo zy meenen tegen de owerwinning der vyanden te bewaaren. (*Sien bl. 190.*)

A. p. 35. Uyt de Liefde en toegeneegentheid tot hunne nabestaande zoo wel by andere als deeze Hottentots natie huysvestende werd ook gebooren die groote zorgvuldigheid waarmede zy hunne oude en afgeleefde mannen en vrouwen of huysvaders gadeslaan welke volkoomen stryd tegen de onmenschelyke Behandeling die men gewild heeft dat omtrent dezelve onder hun in gebruik zoude zyn. By gebrek van kinderen zyn zelfs de andere na bestaanden, willen zy zig niet de verachting en versmading van een ieder op den hals haalen, verplicht de ouden te verzorgen en alle moogelyke hulpe en gemak toe te brengen: zoo dat wanneer ook een oude uyt gemelykheid zig de zorg van de zodanige ontrekken en na een andere kraal begeeven mogt, die hem altoos genegentlyk ontfangt, den verzorgen zyn uysterste vlyt aanwenden zal om zig met den zelven te bevredigen en hem weder na zyn verblyf te doen keeren.

A. p. 36. Hoewel niet zindelyker zyn zy [de Gysicqua] nog tans arbeidzamer als de andere natien en maaken zig vaten van Wilgehout in gedaante van een naauwe gehaalsde diepe pot die met ijzere werktuygen welke zy van de Blicqua bekomen niet onaardig uyt gehold zijn. Ook hebben zy . . . . keetels of potten gemaakt van fyne aarde uyt miershopen die gestampt wel uitgewandt tot een leem gekneed en in de form die zy begeeren gebragd zynde zonder eenige verglasing van binnen of buyten langzaam aan het Vuur werden gedroogd of gebakken. (*Sien bl. 150.*)